

1. Referentie

Referentie	Janssen, R., Desmet, P., Binon, J., Van Damme, J., Tuerlinckx, F., Van den Noortgate, W., De Fraine, B. (2009). <i>Peiling Frans in de eerste graad van het secundair onderwijs A-stroom - Eindrapport</i> . Leuven: K.U.Leuven, Centrum voor Onderwijseffectiviteit en -evaluatie.
Taal	Nederlands
ISBN – ISSN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

Een peiling is een grootschalige afname van toetsen bij een representatieve steekproef van scholen en leerlingen. Ze neemt een aspect van het Vlaamse onderwijs onder de loep. Peilingen onderzoeken in welke mate leerlingen bepaalde eindtermen of ontwikkelingsdoelen hebben bereikt. In de huidige peiling komen de eindtermen voor de domeinen lezen, luisteren en schrijven van het vak Frans in de A-stroom van de eerste graad secundair onderwijs aan bod.

In de A-stroom van de eerste graad secundair onderwijs gelden er eindtermen voor de basisvorming. Deze eindtermen zijn minimumdoelen op het vlak van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die de overheid noodzakelijk en bereikbaar acht voor deze leerlingpopulatie. Voor de basisvorming in de B-stroom zijn er ontwikkelingsdoelen geformuleerd. Deze ontwikkelingsdoelen zijn minimumdoelen die de overheid wenselijk acht voor een bepaalde leerlingpopulatie en die de school bij haar leerlingen moet nastreven. Aangezien de overheid wil weten of onze leerlingen de eindtermen of ontwikkelingsdoelen beheersen, worden onderwijspeilingen altijd georganiseerd op het einde van een onderwijsniveau. Deze peiling in het secundair onderwijs wordt daarom afgenomen op het einde van het tweede leerjaar van de A-stroom van de eerste graad.

De B-stroom is bij deze peiling niet betrokken: voor de leerlingen van het beroepsvoorbereidende leerjaar worden afzonderlijke peilingstoetsen ontworpen. Eindtermen en ontwikkelingsdoelen vormen de kern van het onderwijsaanbod en zijn daardoor een hoeksteen in de kwaliteitszorg van het Vlaamse onderwijs. Met deze minimumdoelen wil de overheid garanties inbouwen zodat jongeren de nodige competenties verwerven om zelfstandig te kunnen functioneren in onze maatschappij en om succesvol te kunnen starten in vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt. De eindtermen en ontwikkelingsdoelen worden gedragen door onze samenleving: ze werden goedgekeurd door het Vlaams Parlement en zijn sinds het schooljaar 1997-1998 van kracht in het secundair onderwijs.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs	
Trefwoord(en)	Studieprestaties	

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Vlaams ministerie van Onderwijs	
Onderzoeker(s)	De peiling was het werk van een interdisciplinair onderzoeksteam van de K.U.Leuven. Rianne Janssen, Piet Desmet, Jean Binon, Jan Van Damme, Francis Tuerlinckx, Wim Van den Noortgate en Bieke De Fraine waren de promotoren. Bart Lamote en Nathalie Ceulemans stonden in voor de toetsontwikkeling. Lien Willem en Barbara Luyten analyseerden de gegevens. Daarnaast waren nog verscheidene projectmedewerkers betrokken bij de organisatie van de dataverzameling.	

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Met de onderwijspeilingen wil de overheid een antwoord krijgen op vragen als - Hebben onze leerlingen bepaalde eindtermen of ontwikkelingsdoelen bereikt? - Slagen de scholen erin om de getoetste eindtermen of ontwikkelingsdoelen bij hun leerlingen te realiseren? - Welke eindtermen of ontwikkelingsdoelen zitten goed? - Waarmee hebben leerlingen het moeilijk? - Met welke leerling-, klas- en schoolkenmerken hangen verschillen in leerlingprestaties samen?	
Hypothesen	/	

6. Methode

Onderzoeksmethode	Een peiling is een grootschalige afname van toetsen bij een representatieve steekproef van scholen en leerlingen. Ze neemt een aspect van het Vlaamse onderwijs onder de loep. Peilingen onderzoeken in welke mate leerlingen bepaalde eindtermen of ontwikkelingsdoelen hebben bereikt. In de huidige peiling komen de ontwikkelingsdoelen voor het vak Frans in de A-stroom van de eerste graad secundair onderwijs aan bod.	
Onderzochte groep	9000 leerlingen van de eerste graad secundair onderwijs, A-stroom. Dit gebeurde in een representatief aantal Vlaamse scholen (103 in totaal) die een eerste graad secundair onderwijs aanbiedt.	
Bereik	Vlaanderen	

7. Resultaten

Lezen	Hoeveel leerlingen halen de eindtermen voor Frans lezen? Nagenoeg alle leerlingen (92 procent) halen eindterm 7 over het begrijpen van aanwijzingen, opschriften en waarschuwingen. Bijna drie kwart van de leerlingen beheerst eindterm 8 over het opzoeken van informatie in functionele teksten. Iets meer dan de helft van de leerlingen bereikt eindterm 9 over het begrijpen van de hoofdzaken in korte teksten. Tot slot haalt 95 procent van de leerlingen de toetsnorm voor eindterm 10 over het begrijpen van samenhang in korte teksten. Globaal genomen presteren de leerlingen dus goed voor de eindtermen Frans lezen. Toch bleek uit de verdeling van de toetsscores dat er ook een vrij grote groep van leerlingen is met een lage score op de meetschaal. Zijn er verschillen tussen leerlinggroepen? • Leerlingen uit technische opties scoren gemiddeld lager dan leerlingen die de basisoptie moderne wetenschappen volgen. De leerlingen uit de optiegroep klassieke talen scoren over het algemeen hoger dan de andere. • Meer meisjes dan jongens halen de eindtermen Frans lezen. • De 7 procent leerlingen die Frans spreken met hun moeder (al dan niet in combinatie met een andere taal) presteren over het algemeen het best. Leerlingen die uitsluitend Nederlands spreken of leerlingen die met hun moeder Nederlands en een andere taal (dan Frans) spreken, doen het beter dan leerlingen die Nederlands noch Frans spreken met hun moeder. • De 16 procent leerlingen die volgens hun ouders met leermoeilijkheden kampen, halen de eindtermen minder vaak dan leerlingen zonder gerapporteerde problemen. • Leerlingen die achter zitten op leeftijd (14 procent) presteren minder goed dan leerlingen die op leeftijd zitten of leerlingen die voor zitten op hun leeftijdsgenoten. • De verschillen tussen leerlinggroepen zijn het duidelijkst voor eindtermen 8 en 9. Voor eindtermen 7 en 10 scoren immers de meeste leerlingen erg goed.
-------	--

Luisteren	Hoeveel leerlingen halen de eindtermen voor Frans luisteren? Vier op 10 leerlingen halen eindterm 1 over het begrijpen van duidelijk uitgesproken aanwijzingen, instructies en waarschuwingen. Twee derde van de leerlingen beheerst eindterm 2 over het opzoeken van informatie in functionele boodschappen. Eén op 4 leerlingen bereikt eindterm 3 over het begrijpen van hoofdzaken in korte auditieve teksten. Over het algemeen liggen de resultaten voor luisteren beduidend lager dan voor lezen. Zijn er verschillen tussen leerlinggroepen? De resultaten liggen in de lijn van wat bij lezen naar voren kwam. • Leerlingen uit de technische opties scoren gemiddeld lager dan leerlingen die de basisoptie moderne wetenschappen volgen. Leerlingen uit de optiegroep klassieke talen scoren over het algemeen hoger dan de andere. • Meer meisjes dan jongens halen de eindtermen Frans luisteren. • Leerlingen die thuis Frans spreken (al dan niet samen met Nederlands of een andere taal) scoren over het algemeen het hoogst. Leerlingen die thuis geen Nederlands noch Frans spreken presteren gemiddeld het minst goed. Leerlingen die thuis Nederlands spreken (al dan niet in combinatie met een andere taal dan het Frans) doen het doorgaans wat beter. • De 16 procent leerlingen die volgens hun ouders met leermoeilijkheden kampen, halen de eindtermen minder vaak dan leerlingen zonder gemelde problemen. • Leerlingen die achter zitten op leeftijd (14 procent) presteren doorgaans minder goed dan leerlingen die op leeftijd zitten of leerlingen die voor zitten op hun leeftijdsgenoten.
Schrijven	Hoeveel leerlingen halen de eindtermen voor Frans schrijven? Voor eindterm 21 (kopiëren) mogen de leerlingen –volgens de toetsnorm– maximum 10 procent fouten maken. Meer dan 90 procent van de leerlingen haalt deze eindterm. Zes op 10 leerlingen bereiken de eindterm over het invullen van formulieren (eindterm 22). Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat er bij de peiling slechts één opdracht met een invulformulier was opgenomen. Voor de globale beoordelingscriteria van eindtermen 23 en 24 staan in Tabel 6 de gemiddelde resultaten voor de twee schrijfopdrachten die de leerlingen voor elke eindterm kregen. Voor beide eindtermen brengen bijna 4 op 5 leerlingen het communicatieve doel van de tekst voldoende duidelijk over in hun schrijfproduct. Voor eindterm 23 (waarbij de leerling gebruik kan maken van een voorbeeld) vertoont ongeveer drie kwart van de teksten een voldoende samenhang. Voor eindterm 24 (waarbij de leerling enkel sleutelwoorden krijgt en geen modelvoorbeeld) zakt dit percentage tot 64 procent. Vormcorrectheid en het nemen van risico's zijn twee globale beoordelingscriteria die niet expliciet in de eindtermen zijn opgenomen. Voor eindterm 23 is de vormcorrectheid van meer dan 68 procent van de teksten van een voldoende niveau. In 37 procent van de schrijfproducten voor deze eindterm neemt de leerling risico's. Voor eindterm 24 zijn de gemiddelde scores voor deze twee globale criteria iets lager, namelijk 64 procent voor vormcorrectheid en 34 procent voor risiconame. De scores op de analytische criteria voor het bereiken van het communicatieve doel en de vormcorrectheid voor de twee schrijfopdrachten die in de bijlage als voorbeeld werden opgenomen: de tekst 'Bakker' voor eindterm 23 en de tekst 'Verhuisd' voor eindterm 24. Voor de meeste aspecten van het bereiken van het communicatieve doel zijn de resultaten goed. Bij het schrijven van het kattebelletje 'Bakker' vergeet 1 op 3 leerlingen wel bepaalde inhoudelijke elementen op te nemen. Bij de schrijfopdracht 'Verhuisd' neemt 85 procent van de leerlingen de gevraagde inhoudelijke elementen op in hun tekst. Bij de resultaten over vormcorrectheid gebruikt het merendeel van de leerlingen enkel Franse woorden. De meesten integreren ook de woorden van het voorbeeld of de sleutelwoorden in hun tekst. Acht op 10 leerlingen gebruiken ook andere woorden die typisch zijn voor de communicatieve situatie. Weinig leerlingen slagen erin om geen fouten te maken tegen

	woordcombinaties, overeenkomsten, werkwoordstijden of spelling. De verschillen die er voor deze criteria van vormcorrectheid zijn tussen de twee teksten (bijvoorbeeld het gebruik van synoniemen of het maken van fouten tegen werkwoordstijden) kunnen vanuit de aard van beide schrijfoopdrachten worden geduid. Zijn er verschillen tussen leerlinggroepen? De tendensen voor invulformulieren en kopiëren zijn hetzelfde als bij lezen en luisteren. • Leerlingen uit de optiegroep klassieke talen scoren doorgaans hoger dan de leerlingen uit moderne wetenschappen. Hun schrijfproducten zijn dan weer beter dan die van leerlingen uit de technische opties. • Meisjes presteren doorgaans beter bij deze schrijfoopdrachten dan jongens. • Leerlingen die met hun moeder Frans spreken (al dan niet in combinatie met een andere vreemde taal) scoren beter dan de andere. Die verschillen in prestaties zijn duidelijk meer uitgesproken bij het invullen van een formulier dan bij kopiëren. Voor de eindterm over invulformulieren scoren de leerlingen die met hun moeder uitsluitend andere talen spreken dan Frans of Nederlands het minst goed. • De leerlingen van wie de ouders leermoeilijkheden rapporteren, halen doorgaans minder goede resultaten voor kopiëren en invulformulieren dan leerlingen zonder problemen. • Ten slotte halen de leerlingen die achter zitten op leeftijd ook in mindere mate eindtermen 21 en 22 dan de leerlingen die op leeftijd zitten of de leerlingen die voor zitten op hun leeftijdsgenoten. De resultaten van verschillende leerlinggroepen voor de globale criteria op de voorbeeldopgaven van eindterm 23 (korte mededeling schrijven aan de hand van een voorbeeld) en 24 (korte tekst schrijven aan de hand van sleutelwoorden): • De schrijfproducten van de leerlingen uit de optiegroep klassieke talen zijn doorgaans beter voor de verschillende globale criteria dan de schrijfproducten van de leerlingen uit moderne wetenschappen. Hun schrijfproducten zijn dan weer beter dan die van leerlingen uit de technische opties. Enkel voor risiconame bij het schrijven van een kattebelletje aan de hand van een voorbeeld is er geen verschil tussen klassieke talen en moderne wetenschappen maar dit teksttype leent zich minder tot het nemen van risico's. • De schrijfproducten van de meisjes zijn bij deze twee opgaven voor alle globale criteria gemiddeld beter dan die van de jongens. • Leerlingen die met hun moeder Frans spreken (al dan niet in combinatie met een andere taal) presteren bij deze twee schrijfoopdrachten beter dan de andere. De enige uitzondering is de vormcorrectheid bij het schrijven van een korte tekst met behulp van sleutelwoorden. Voor deze opdracht zijn het blijkbaar vooral de leerlingen die uitsluitend Frans spreken die minder fouten schrijven. • De leerlingen van wie de ouders geen leermoeilijkheden rapporteren, schrijven doorgaans beter dan leerlingen met problemen. Enkel voor het nemen van risico's bij het kattebelletje 'Bakker' is er geen verschil tussen leerlingen met en zonder problemen. • Leerlingen die op leeftijd zitten of leerlingen die voor zitten op hun leeftijdsgenoten leveren betere schrijfproducten af dan leerlingen die achter zitten op leeftijd. Ook hier is er enkel voor risiconame bij de tekst 'Bakker' geen verschil.
Kanttekeningen	Bij deze vergelijkingen tussen de resultaten van bepaalde leerlingengroepen horen enkele kanttekeningen. Ten eerste is de groep waarop de vergelijkingen gebaseerd zijn, soms relatief klein. Er werd daarom statistisch getoetst of de gevonden verschillen betrouwbaar zijn. Ten tweede werd al aangetoond dat verschillende leerlingenkenmerken samenhangen. Voor het kenmerk 'leeftijd' geeft de gevonden verschillen niet alleen het effect weer van schoolse vertraging, maar misschien ook van andere kenmerken die vaak voorkomen bij leerlingen die achter zijn op leeftijd. Deze leerlingen hebben bijvoorbeeld minder vaak het Nederlands als thuistaal of hebben vaker leermoeilijkheden dan leerlingen die op leeftijd zitten. Bij het statistisch toetsen van de afzonderlijke effecten moet dus ook rekening gehouden worden met de mogelijke samenhang tussen kenmerken.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/